

**Міністерство охорони здоров'я України
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»
Департамент охорони здоров'я Тернопільської обласної державної адміністрації
Державна служба лікарських засобів у Тернопільській області**

**Науково-практична
конференція**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ БЕЗПЕЧНОГО
ЗАСТОСУВАННЯ ЛІКІВ**

17 -18 жовтня 2013 року

**Тернопіль
Укрмедкнига
2013**

Редакційна колегія: член-кор. НАМН України, проф. Л.Я. Ковальчук
проф. В.П. Марценюк, проф. К.А. Посохова
доц. Олещук О.М., доц. Мосейчук І.П., доц. Пида В.П.
к. мед. н. Шевчук О.О., к. мед. н. Черняшова В.В.,
к. фарм. н. Герасимець І.І., асист. Вольська А.С.

Актуальні питання безпечного застосування ліків / Матеріали науково-практичної конференції. – Тернопіль, ТДМУ, 2013 – 84 с.

© Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського

Ще до надбання навичок диференційної діагностики майбутній лікар починає вивчати лікарські засоби. Їх вивчення починається з загальної фармакології, тобто з розділу, де йдеться про загальні принципи взаємодії між лікарською речовиною та організмом людини. Вже на цьому етапі вивчення предмета доцільно акцентувати увагу студентів на можливостях розвитку негативних дій лікарських засобів в процесі абсорбції, розподілу, метаболізму та елімінації лікарської речовини. При вивченні фармакодинаміки необхідно зосередити увагу на видах побічних дій, їх механізмах та шляхах попередження. Беручи до уваги те, що при більшості захворювань лікування проводиться із застосуванням кількох лікарських засобів, необхідно звернути особливу увагу на взаємодію лікарських препаратів при комбінованому лікуванні. Негативні явища взаємодії можуть виникати як в процесах фармакокінетики, так і фармакодинаміки, наприклад, їх взаємодія при зв'язуванні з білками плазми, або вплив індукторів та інгібіторів, конкуренція за зв'язування з рецепторами та інше.

Таким чином, загальна фармакологія є важливим розділом, саме з якого доцільно починати вивчення фармакобезпеки. Цей розділ дає основу для розуміння механізмів розвитку як лікувальних, так і побічних ефектів лікарських засобів.

УДК: 615.036378.091.5

ПИТАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ЛІКІВ У ВИКЛАДАННІ КУРСУ ФАРМАКОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ НА ДОКЛІНІЧНОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

Киричок Л.Т., Звягінцева Т.В., Кривошапка О.В., Миронченко С.І.

Харківський національний медичний університет

Безпечне застосування лікарських засобів – одна з найголовніших вимог фармакотерапії, тому вже при першому знайомстві з лікознавством, вивчаючи основи фармакології на 3 курсі, майбутній лікар повинен глибоко усвідомити важливість досягнення цієї мети, тим більше, що ймовірних можливостей виникнення небажаних ефектів від ліків в процесі їх застосування чимало.

У зв'язку з цим при викладанні матеріалу із загальної фармакології студенти одержують чітке визначення таких видів несприятливої дії лікарських засобів як токсична та побічна, мають методичну розробку про умови їх виникнення та міри попередження. Це націлює їх на серйозне відношення до подальшого фактичного матеріалу спеціальної фармакології.

Серед факторів, що обумовлюють ускладнення від лікування, першочергова увага приділяється кількості одержаної лікарської речовини, їх

дозам, засвоєння яких та уміння працювати із відповідними довідниками являється обов'язковою практичною навичкою при вивченні фармакології.

Аналізуючи загальні закономірності в дії лікарських засобів, студенти знайомляться з такими явищами як кумуляція, сенсibiliзація і алергія, толерантність, тахіфілаксія та лікарська залежність, які знаходять відображення в дії окремих фармакологічних груп та препаратів, підтверджуючи небезпечність їх застосування за клінічними показаннями.

На кафедрі розроблена класифікація лікарських ускладнень, що вміщує прямі токсичні реакції на підставі фармакодинамічних властивостей ліків, в тому числі й місцеві їх прояви на шляхах введення, виведення або як наслідок алергічної дії; непрямі реакції непереносимості ліків у вигляді ідіосинкразії, алергії та псевдоалергічних реакцій; соціальні наслідки застосування деяких ліків, які викликають наркоманії, ембріотоксичність та тератогенез, мутагенність, канцерогенність й екологічні проблеми. Користуючись нею, студенти закріплюють її структуру конкретними прикладами із спеціальної фармакології на підставі ефектів та властивостей окремих препаратів. Це дозволяє їм зрозуміти механізми розвитку побічної дії, який найчастіше витікає із особливостей фармакодинаміки всієї групи засобів або із особливостей фармакокінетики окремих препаратів. Питання побічної дії та її попередження освітлюються на кожній темі як в лекціях, так і на практичних заняттях.

Крім того, робочим планом з фармакології передбачено в кінці курсу одна лекція і одне практичне заняття за темою про ускладнення лікарської терапії, можливі медикаментозні отруєння та допомога при них.

Враховуючи сучасний характер комплексної фармакотерапії та широке застосування комбінованих засобів, при необхідності увага студентів привертається й до питання про сумісність ліків, особливо щодо їх небажаних побічних ефектів.

Таким чином, вивчення фармакології на доклінічному етапі навчання, як клінічно орієнтованої дисципліни, повинно з самого початку всебічно прививати студентам увагу до принципів безпечного застосування ліків, виходячи із фактичного матеріалу курсу фармакології.